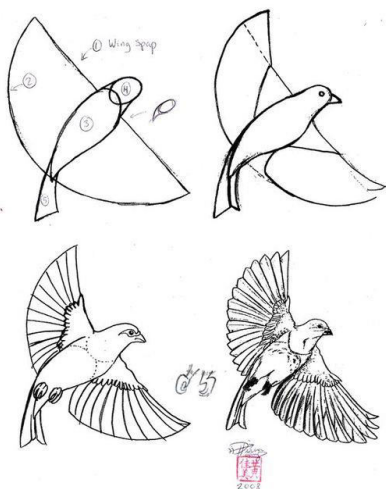

Ελεύθερο σχέδιο & βήματα σχεδίασης:

Τα αντικείμενα που μας περιβάλλουν και συχνά καλούμαστε να σχεδιάσουμε είναι πολλές φορές αρκετά πολύπλοκα. Αν τα παρατηρήσουμε προσεχτικά μπορούμε να καταλάβουμε ότι πολλά από αυτά μοιάζουν ξεκάθαρα με γεωμετρικά στερεά σχήματα π.χ ένας κύλινδρος ή ένας κύβος, μία σφαίρα ή μία πυραμίδα κ.α.

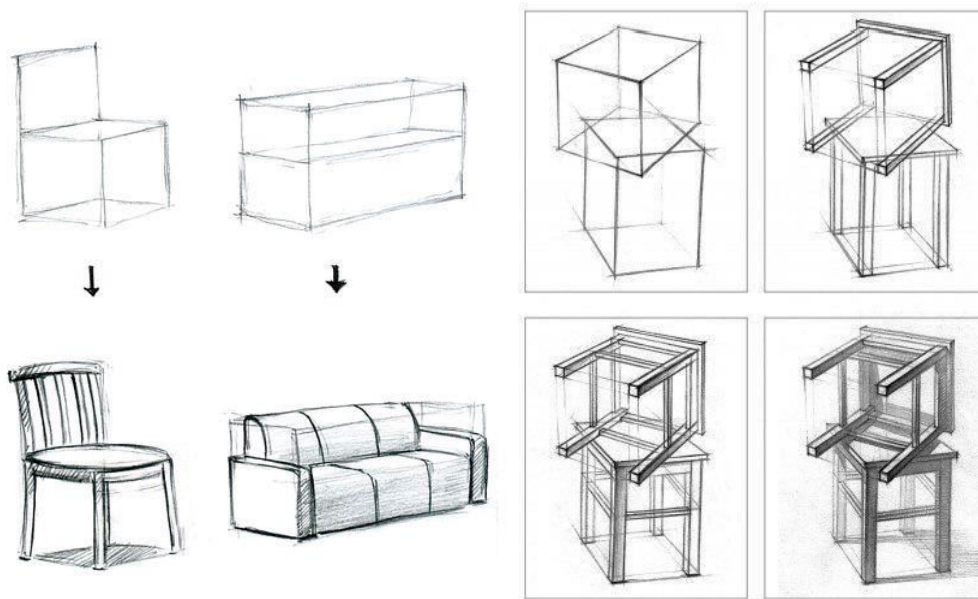

Κάποια αντικείμενα μάλιστα μπορεί να είναι μια σύνθεση γεωμετρικών σχημάτων όταν τα αναλύσουμε, δηλαδή αποτελούνται από μια ή και παραπάνω γεωμετρικές φόρμες.

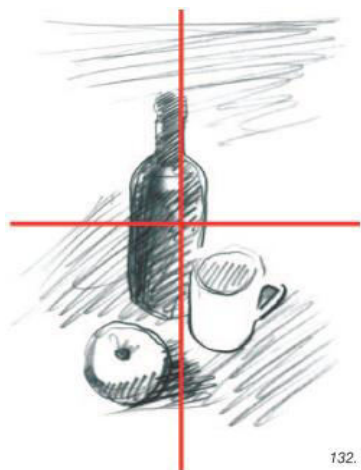
Όταν λοιπόν βλέπουμε ένα αντικείμενο είναι βασικό να καταφέρουμε να «βρούμε» σε αυτό από ποιο γεωμετρικό σχήμα ή από ποια γεωμετρικά σχήματα αποτελείται, με μια εντελώς αφαιρετική ματιά, ανεξάρτητα από τις λεπτομέρειες του.

Για παράδειγμα σ' ένα καναπέ ή μια καρέκλα. Αν προσπαθήσουμε να τα αποτυπώσουμε χωρίς να τα δούμε αφαιρετικά και προτού τα αναλύσουμε σίγουρα θα δυσκολευτούμε να τα σχεδιάσουμε. Αν όμως τα δούμε σαν ένα απλό ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο τότε θα γίνει πιο εύκολα.

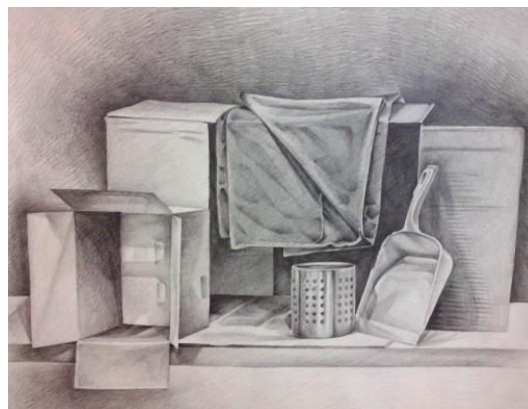
Η διαδικασία σχεδίασης στο Ελεύθερο σχέδιο αποτελείται από κάποια στάδια ή βήματα που πρέπει να ακολουθήσουμε, σε γενικές γραμμές, ώστε να επιτύχουμε το ζητούμενο μας που είναι η σχεδιαστική αποτύπωση ενός μόνο αντικείμενου ή ακόμη μιας **Σύνθεσης** από πολλά αντικείμενα:

1^ο στάδιο : Καλό είναι να αφιερώσουμε λίγο χρόνο για να μελετήσουμε τη σύνθεση μας. Να παρατηρήσουμε προσεκτικά τα γεωμετρικά σχήματα που την απαρτίζουν και να αποφασίσουμε πως αυτή θα τοποθετηθεί στο χαρτί μας (κάθετα ή οριζόντια) ανάλογα με τη σύνθεση.

132.

Κάθετη τοποθέτηση (με άξονα συμμετρίας)

Οριζόντια τοποθέτηση

2^ο στάδιο: Ορίζουμε το χώρο που θα καταλαμβάνει η σύνθεση μας στο χαρτί μας έτσι ώστε να υπάρχει ένα περιθώριο γύρω από την κόλλα μας περίπου στα τρία δάκτυλα. Αυτό το αναγκαίο περιθώριο χρειάζεται έτσι ώστε να μην «μπουκώσει» η σύνθεση στην κόλλα μας και να δημιουργεί την αίσθηση μιας κορνίζας που θα πλαισιώνει όμορφα το σχέδιο μας.

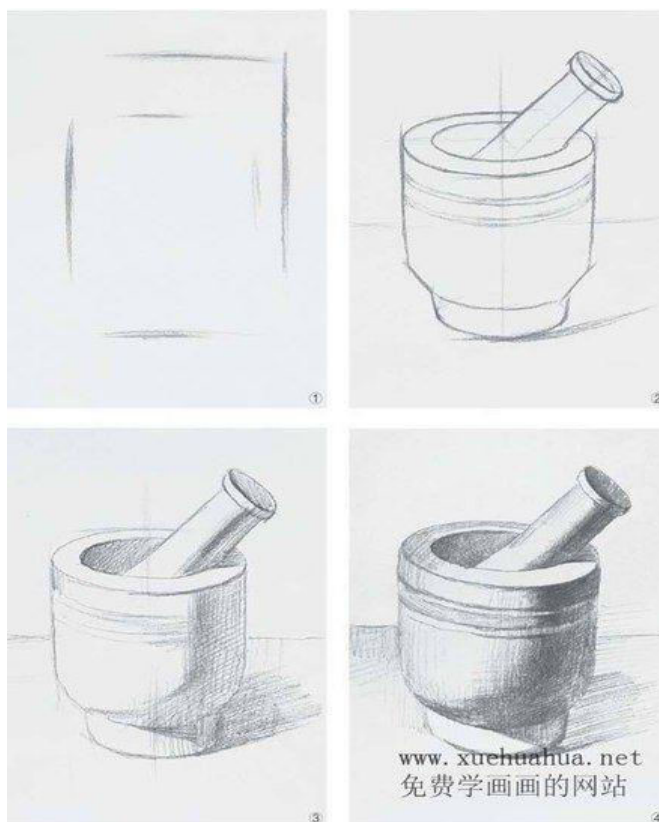
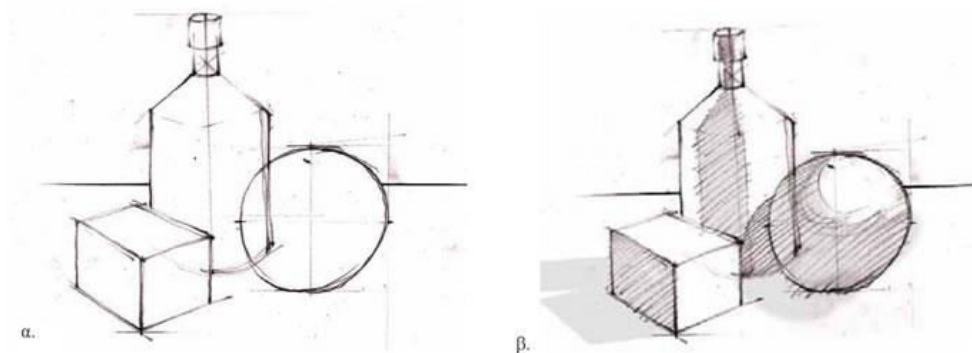
Έπειτα ξεκινάμε μετρώντας τις βασικές διαστάσεις-αναλογίες της σύνθεσης με τη βοήθεια μιας βελόνας ή του μολυβιού μας και τις μεταφέρουμε στο χαρτί μας μέσα στο χώρο που πριν ορίσαμε. Εδώ απαιτείται μεγάλη ακρίβεια και προσοχή. Αρχικά αγνοώ την προοπτική και το βάθος και επικεντρώνομαι στις οριζόντιες και κάθετες γραμμές που το αποτελούν και μου καθορίζουν το βασικό του σχήμα. Στις κάθετες θα βρω το πλάτος που το αντικείμενο καταλαμβάνει και στη συνέχεια στις οριζόντιες γραμμές θα βρω το ύψος και θα το ορίσω στο χαρτί μου. Στη σχέση πλάτους και ύψους υπάρχει μια αναλογία που πρέπει με ακρίβεια να αποτυπώσω. Στην παρακάτω εικόνα το πλάτος του τσουβαλιού είναι μικρότερο από το ύψος του, κάτι που συμβαίνει επειδή το σχήμα του είναι σαν ορθογώνιο παραλληλόγραμμο. Εάν ήταν ίσα (ίδια διάσταση πλάτος και ύψος) τότε θα μιλάγαμε και θα βλέπαμε ένα τετράγωνο τσουβάλι.

Είναι προτιμότερο να ξεκινάμε τη σχεδίαση από κάτω προς τα πάνω και να μετράμε πολλές φορές, τσεκάροντας και συγκρίνοντας όλα όσα απαρτίζουν τη σύνθεση μας με κύριο μέλημα τις σωστές μεταξύ τους αναλογίες. Παρατηρούμε συχνά το σύνολο της σύνθεσης σε σχέση με αυτό που σχεδιάζουμε στο χαρτί σαν παρατηρητές προκειμένου να εντοπίσουμε λάθη στην αποτύπωση μας. Στο στάδιο αυτό βασικό είναι να φτιάξω με αχνές γραμμές (HB μολύβι) τις κυρίαρχες γεωμετρικές φόρμες, τις βασικές γραμμές που απαρτίζουν τη σύνθεση, να έχει

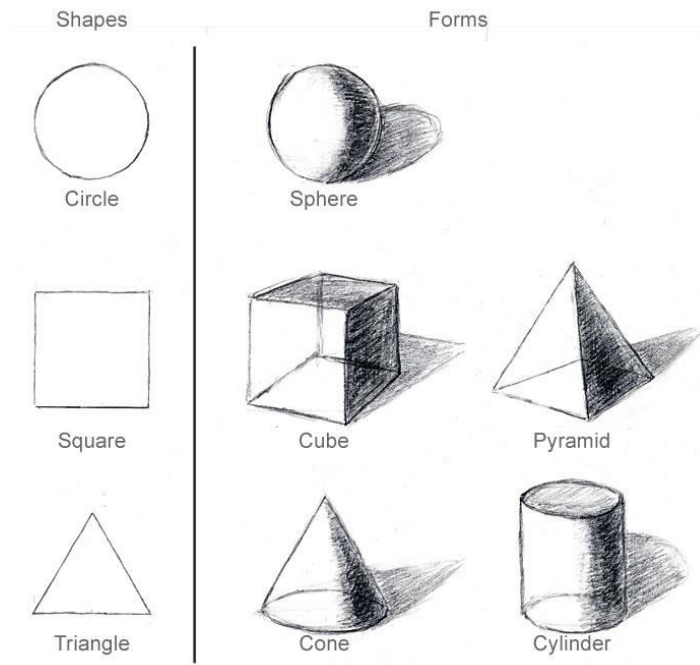
γίνει σωστή τοποθέτηση στο χαρτί και να έχουν αποτυπωθεί σωστά οι αναλογίες χωρίς πολλές λεπτομέρειες και ιδιαίτερα προσεγμένη σχεδίαση.

Σαν να κάνω ένα σκίτσο, ένα προσχέδιο, ένα βασικό σκελετό που μπορεί να διορθώσουμε αρκετές φορές και που μπορεί να επιμεληθεί αργότερα με όλες τις λεπτομέρειες. Απλές βασικές γραμμές και φόρμες που θα μου εξασφαλίσουν μια σχηματική εικόνα **που σταδιακά θα εξελιξουμε** (γι αυτό άλλωστε αναφερόμαστε σε βήματα σχεδίασης).

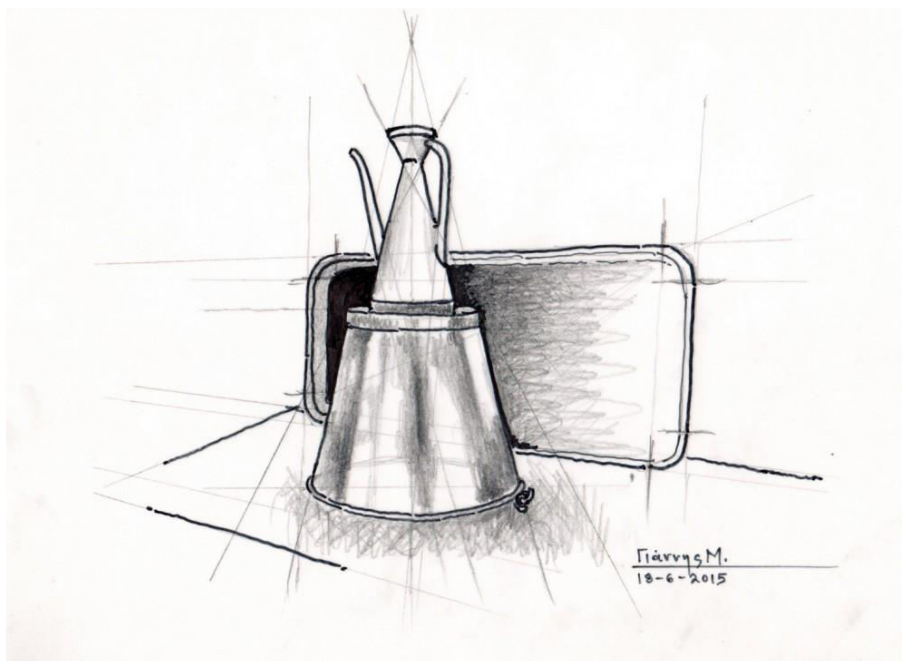

Στο στάδιο αυτό και αφού έχω εξασφαλίσει τα προηγούμενα βήματα θα πρέπει να αποδώσω το βάθος και την προοπτική των αντικειμένων της σύνθεσης μου. Αυτή η διαδικασία δυσκολεύει αρκετά τους μαθητές αλλά είναι βασική για να αρχίσει η σύνθεση μου να μοιάζει τρισδιάστατη απεικόνιση άρα πιο κοντά στη πραγματικότητα.

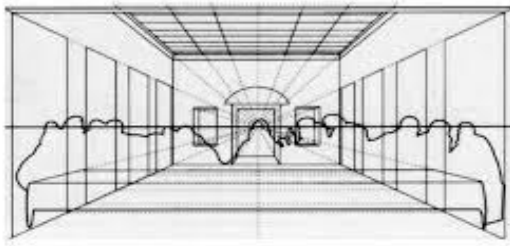
Ξεκαθαρίζω τα αντικείμενα που είναι μπροστά και αυτά που είναι πίσω στη σύνθεση μου. Δεν βρίσκονται όλα παρατεταμένα σε μια οριζόντια γραμμή. Επίσης αυτά καταλαμβάνουν έναν «χώρο» παύουν να είναι δισδιάστατα σχήματα και αποκτούν τρισδιάστατη υπόσταση λόγω της προοπτικής.

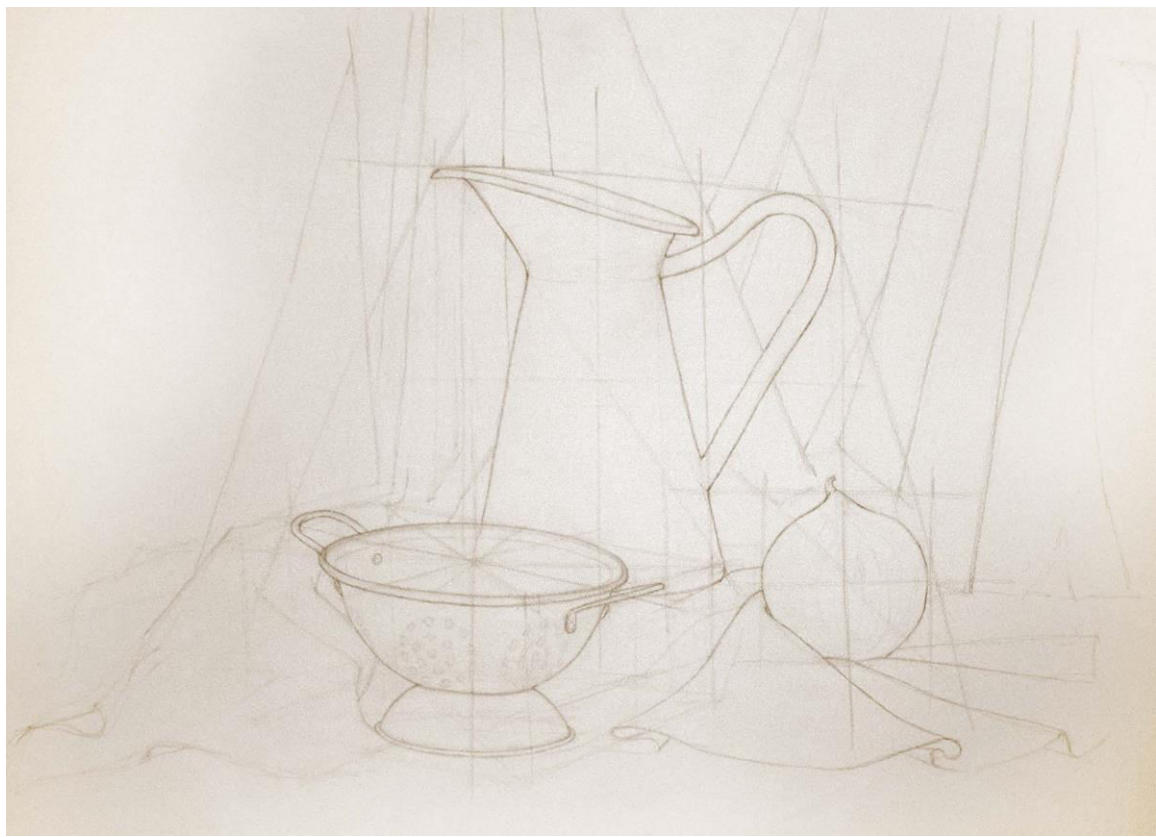
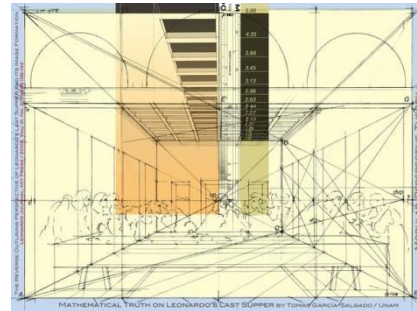
Το κάθε αντικείμενο είναι ένα σύνολο από σημεία που πρέπει να καθορίσουμε στο χαρτί μας με ακρίβεια και όλα έχουν σχέση μεταξύ τους που προκύπτει από γεωμετρικές γραμμές που τα συνδέουν. Εκτός από τις κάθετες (πλάτη) και τις οριζόντιες (ύψη) γραμμές που αποτυπώσαμε υπάρχουν φυσικά και οι διαγώνιες γραμμές οι λεγόμενες κλίσεις. Αυτές οι γραμμές μπορούν εύκολα με τη χρήση της βελόνας να μεταφερθούν στη κόλλα μας.

Κάποιες διαγώνιες γραμμές όπως το σημείο φυγής είναι συχνά μη ορατές αλλά υπάρχουν και εκεί συγκλίνει το οπτικό μας πεδίο. Αυτές οι διαγώνιες γραμμές συνιστούν και την προοπτική.

Από το σημείο φυγής (πίσω ακριβώς από το κεφάλι του Ιησού) ξεκινούν όλες οι (συγκλίνουσες) ευθείες γραμμές που χρησιμοποιούνται για το σχεδιασμό του δωματίου.

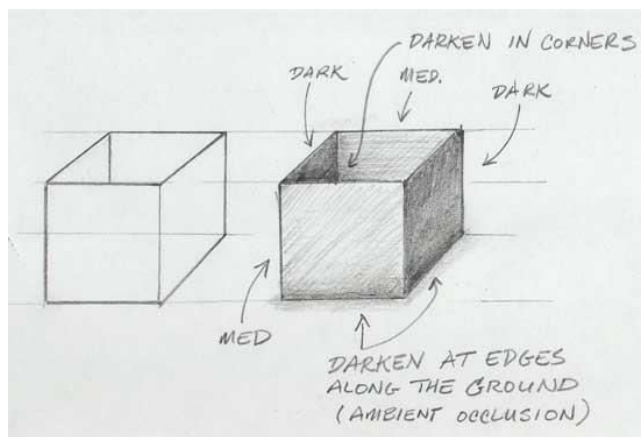
3^ο στάδιο:

Στο στάδιο αυτό ολοκληρώνουμε το σχέδιο της σύνθεσης μας και έχουμε σιγουρευτεί πως οι μετρήσεις μας είναι σωστές. Καθορίζουμε με πιο καλά πατημένες γραμμές τα περιγράμματα των αντικειμένων μας, σβήνουμε βοηθητικές γραμμές (π.χ αξονικές γραμμές, βοηθητικές κ.α). Απομακρυνόμαστε από το σχέδιο μας και το συγκρίνουμε με τη σύνθεση με γρήγορες ματιές για να σιγουρευτούμε ότι όλα έχουν αποτυπωθεί σωστά.

4° στάδιο:

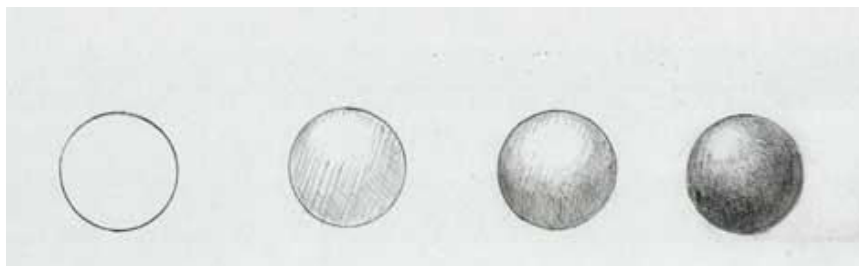
Στο τελευταίο αυτό στάδιο θα δώσουμε «ζωή» στο σχέδιο μας προσθέτοντας σταδιακά τους τόνους της σύνθεσης μας ξεκινώντας πάντα από τα πιο σκούρα σημεία άρα από τον πιο σκούρο τόνο σχεδίασης μας. Αυτό γίνεται επίσης σταδιακά, δηλαδή δεν σπεύδουμε να τελειώσουμε απαραίτητα το πιο σκούρο τόνο και να πάμε στον επόμενο. Μπορούμε να τα δουλεύουμε με παράλληλο τρόπο ώστε να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

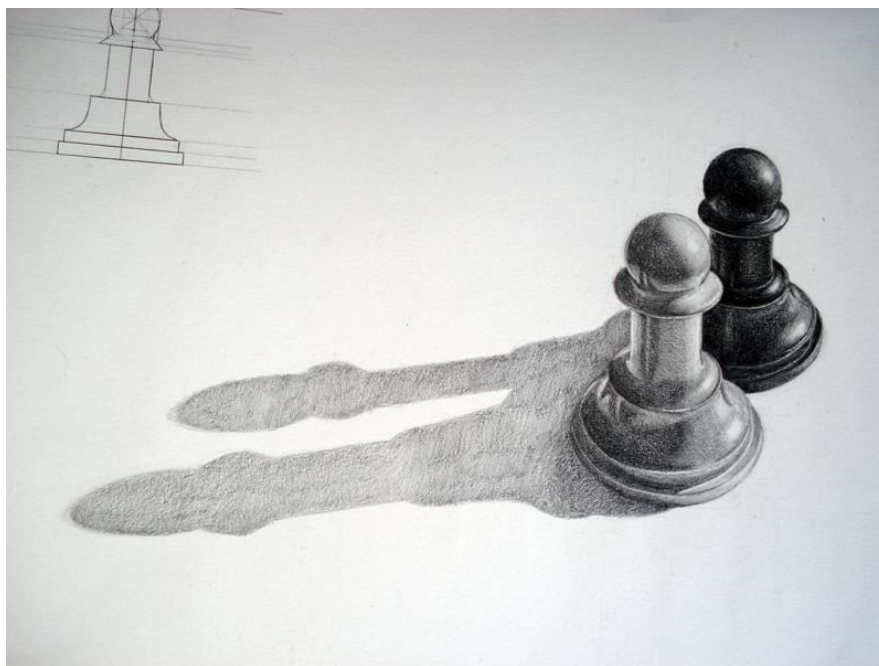
Καλό είναι να έχουμε ξεκαθαρίσει από πριν πόσους τόνους διακρίνουμε να υπάρχουν στην σύνθεση. Είναι σημαντικό να μπορεί να φαίνεται ξεκάθαρα στο σχέδιο μας η διαφορά των αντικειμένων σε σχέση με τον τόνο τους (ανοικτός-σκούρος) και βοηθάει πολύ στη διαδικασία αυτή να βλέπουμε με μισόκλειστα μάτια τη σκιαγράφηση μας σε σχέση με τη σύνθεση ώστε να μοιάζει με τη πραγματικότητα η αποτύπωση μας.

Δίνουμε επίσης έμφαση στις σκιές που ένα αντικείμενο ρίχνει σε ένα άλλο. Αυτό λοιπόν σημαίνει ότι ένα αντικείμενο πέρα από τον τόνο που έχει μπορεί να έχει πάνω του ακόμη έναν που είναι η σκιά ενός άλλου. Δεν κάνουμε ποτέ έντονα περιγράμματα αντικειμένων,

προτιμούμε τα αντικείμενα της σύνθεσης να προκύπτουν από τον ίδιο τον τόνο του αντικειμένου και από τις σκιές που το ακολουθούν.

Τη στιγμή που θα νομίζουμε ότι έχουμε τελειώσει το σχέδιο μας καλό ήταν να ξεκουραστούμε λίγο και να το δούμε πιο αποστασιοποιημένα, ίσως μετά από λίγο ή ακόμη από πιο μακριά. Τα τελικά φινιρίσματα στο σχέδιο, δηλαδή εντάσεις που θα το κάνουν πιο ενδιαφέρον σε κάποιους σκούρους τόνους, κάποια σβησίματα με γόμα σε σημεία που υπάρχουν γυαλάδες ή περισσότερο φως σε πιο ανοικτούς τόνους, κάποιες λεπτομέρειες στις υφές των υλικών που σχεδιάζουμε ή κάποιες σκιές που ξεχάσαμε να βάλουμε στο τραπέζι που ακουμπάει η σύνθεσή μας. Όσο πιο πολύ και προσεκτικά κοιτάζουμε κάτι τόσο περισσότερο το κατανοούμε, έτσι μόνο μπορούμε να το σχεδιάσουμε ακόμη καλύτερα.

5^ο Στάδιο ΕΞ-Άσκηση: Κάνουμε μια πρακτική άσκηση εφαρμογής των παραπάνω βημάτων σχεδίασης.

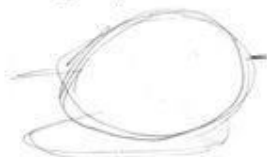
Το σχέδιο είναι κυρίως θέμα οπτικής αντίληψης και λιγότερο φυσικό ταλέντο. Εφόσον είναι θέμα αντίληψης μπορεί να καλλιεργηθεί και να αναπτυχθεί μέσω εξάσκησης και συνεχούς σχεδίασης. Παρατηρώ, αναλύω, σχεδιάζω και σιγά σιγά αποτυπώνω στο χαρτί αυτά που έχω δει γύρω μου, πράγματα οικεία και γνώριμα ...όπως ένα αυγό για αρχή.

egg drawing

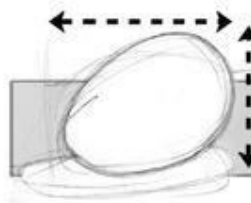
Egg Still Life:

To practice your rendering, set up an egg with a single light source. Use a directional desk lamp and minimize the amount of ambient light from the room you are working in to get a clear sense of light and dark. Choose a decent quality paper that is not too rough or you will have difficulty achieving soft transitions.

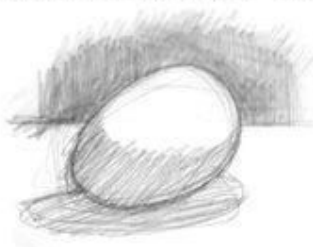
1. Gesture: Place simple lines and shapes to get started, dont be too fussy. A HB or 2B is a good pencil to work with.

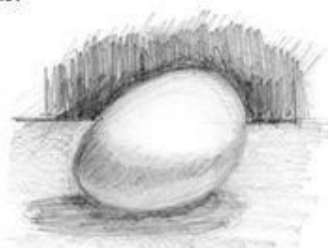
2. Adjust: Use sight lines to measure proportion, compare height to width, etc. Look at Negative shapes and Positive shapes, refine drawing until its correct.

3. Pattern: Block in the basic light and dark patterns, don't go too dark yet or you will exhaust your values.

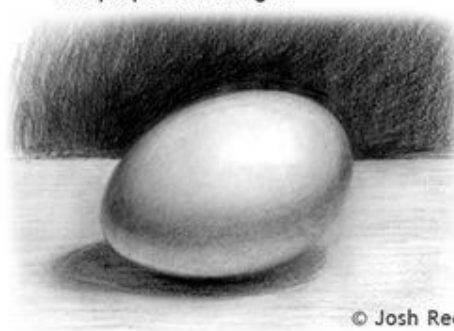
4. Value: Start to model the values by building up the darks slowly in layered passes. Smudge with a tissue to soften transitions but reserve highlight areas.

5. Continue: Keep building values, you can switch to a 4B or 6B pencil to push the darks and a H or 2H to slowly build light value ranges. Make sure you have soft transitions and a good value range.

6. Finish: Work values until you have achieved a form that looks 3 dimensional. Push in your darkest darks and pull out lightest lights. Make sure you have all five properites of light.

© Josh Reed

Σημειώσεις για το μάθημα Ελεύθερο Σχέδιο του Τομέα Εφαρμοσμένων Τεχνών

Ελένη Λιάρου, ΠΕ89.01 Καλλιτεχνικών Σπουδών του 5^{ου} ΕΠΑΛ Ηρακλείου.